بسم الله الرحمن الرحيم

કુર્આનની સર્વગ્રાહી તફસીર (વિવરણ)

મઆરિફુલ કુર્આન

ગુજરાતી

મૂળ લેખક

હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ્ સા. (રહ.)

અનુવાદક

ઈલ્યાસ ગુલામમુહમ્મદ આદમ સાલેહ પટેલ (ખાનપુરી)

પ્રકાશક

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ વલી ભૂતા સા. (દા.બ.)

સ્થાપક તથા મોહતમિમ

જામિઅતુલ બનાત ટંકારીઆ

મુ.પો. ટંકારીઆ,

તા. જિ. ભરૂચ (ગુજરાત)

www.maarifulqurangujarati.com

કાનૂની ચેતવણી: ● આ તફસીરનો હેતુ ફી–સબિલિલ્લાહ પ્રચાર પ્રસારનો છે, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિએ પ્રસ્તુત વેબસાઈટના કોઈપણ સાહિત્યનો અથવા તેના કોઈપણ ભાગનો ઉપયોગ વેપારી ધોરણે કરવાની અથવા કિતાબ સ્વરૂપે છપાવવાની સખત મનાઈ છે. માત્ર ઓનલાઈન શેરીંગ કોઈપણ પ્રકારના એડીટીંગ સિવાય કરી શકાય છે.

● પ્રકાશક પાસે આ તફસીરના પિન્ટેડ કોપીના સર્વ હક્ક કોપી રાઇટેડ હોવાના કારણે મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીમાંથી પ્રકાશક અને અનુવાદકનો પ્રિન્ટેડ કોપીનો પેજ નંબર, ભાગ નંબરનો હવાલો આપી કોઈ ફકરો કે વાક્ય કોઈ કિતાબ અથવા લેખમાં કોઈપણ જાતના એડીટીંગ વિના લખી / છાપી શકાય છે.

● આ બાબતોનું ઉલ્લંઘન કરનાર સામે કાયદેસરની કાનૂની કાર્યવાહી કરવાની સખત ચેતવણી આપવામાં આવે છે.

નોંધ : મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીના ૧૧ ભાગોની હાર્ડ પ્રિન્ટેડ કોપી મેળવવા માટે પ્રકાશક હઝરત મવલાના ઇસ્માઈલ ભૂતા સાહબનો સંપર્ક કરવા વિનંતી છે.

Designed and Typesetting By: **Safwan Patel Khanpuri**

પ્રકરણ (૯૩)

સૂરએ દુહા

સૂરએ દુહા મક્કામાં નાઝિલ થઈ, તેની ૧૧ આયતો છે.

આયતો : (સૂરએ દુહા : આયત નં. ૧ થી ૧૧)

ایاتها ١١ ۹۳ سُوْرَةُ الضُّحٰى مَكِّيَّةٌ ١١ رکوعها ١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالضُّحٰى ﴿١﴾ وَ الَّيْلِ اِذَا سَجٰى ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلٰى ﴿٣﴾ وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ
لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ﴿٤﴾ وَ لَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ﴿٥﴾ اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيْمًا
فَاٰوٰى ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ﴿٨﴾ فَاَمَّا الْيَتِيْمَ
فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

તરજુમો / તફસીર :

અલ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે ઘણો જ દયાળુ અને કૃપાળુ છે.

દિવસના પ્રકાશના સોગંદ છે (૧) અને રાતના સોગંદ છે જ્યારે કે તે છવાઈ જાય છે. (૨) (હે રસૂલ સલ. !) આપના પરવરદિગારે ન આપને છોડી દીધા છે અને ન (આપનાથી) નારાજ થયો છે (૩) અને આખિરત આપના માટે દુનિયા કરતાં ઘણી જ બેહતર છે (૪) અને નજીકમાં આપનો પરવરદિગાર આપને (એટલું) આપશે કે આપ ખુશ ખુશ થઈ જશો. (૫) શું તેણે આપને યતીમ ન જોયા પછી આપને ઠેકાણું આપ્યું ? (૬) અને તેણે આપને (માર્ગથી) અજાણ જોયા. ફરી આપને સીધો માર્ગ દેખાડી આપ્યો. (૭) વળી, તેણે આપને નાદાર જોયા પછી આપને ગની કરી દીધા (૮) માટે (એ ઉપકારોને યાદ કરી) યતીમને દબાવશો નહિ (૯) અને માંગનારને ધુત્કારશો નહિ (૧૦) અને પોતાના પરવરદિગારના ઉપકારનું વર્ણન કરતા રહો. (૧૧)

www.maarifulqurangujarati.com

વિસ્તૃત વિવરણ :

આયતો ઊતરવાની પૂર્વભૂમિકા :

આ સૂરત ઊતરવાના કારણ વિશે બુખારી અને મુસ્લિમમાં હઝરત જુન્દુબ બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)ની રિવાયતથી આવ્યું છે અને તિરમિઝીએ હઝરત જુન્દુબ (રદિ.)થી રિવાયત કરી છે કે એક વખતે નબીએ કરીમ ﷺની એક આંગળી જખ્મી થઈ ગઈ અને તેમાંથી લોહી વહેવા લાગ્યું, આપ ﷺએ કહ્યું اِنْ اَنْتِ اِلَّا اِصْبَعٌ دُمِيْتِ وَفِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ مَا لَقِيْتِ કે તું એક આંગળી જ તો છે જે લોહીથી લથપથ થઈ ગઈ અને જે કંઈ તકલીફ તને પહોંચી તે અલ્લાહના માર્ગમાં છે (તેનો શું ગમ ?). હઝરત જુન્દુબ (રદિ.)એ આ ઘટના વર્ણન કરીને કહ્યું કે આ ઘટના પછી (અમુક દિવસો) હઝરત જિબ્રઈલ અમીન (અલૈ.) કોઈ વહી લઈને આવ્યા નહીં તો મક્કાના મુશ્રિકોએ એવો કટાક્ષ કરવાનું શરૂ કર્યું કે મુહમ્મદને તેમના ખુદાએ છોડી દીધા અને નારાજ થઈ ગયા તેના ઉપર આ સૂરએ દુહા નાઝિલ થઈ. હઝરત જુન્દુબ (રદિ.)ની રિવાયત જે બુખારીમાં છે તેમાં એક બે રાત તહજ્જુદ માટે ન ઊઠવાનું વર્ણન છે વહીમાં મોડું થવાનું વર્ણન નથી અને તિરમિઝીમાં તહજ્જુદમાં એક બે રાત ઊઠવાનું વર્ણન નથી માત્ર વહીમાં મોડું થવાનું વર્ણન છે. દેખીતું છે કે આ બંનેમાં કોઈ વિરોધાભાસ નથી, બની શકે છે કે બંને બાબતો બની હોય. રિવાયત કરનારે ક્યારેક એકને વર્ણન કર્યું, ક્યારેક બીજાને અને તે સ્ત્રી જેણે રસૂલે કરીમ ﷺને મ્હેણું માર્યું તે ઉમ્મે જમીલ અબૂ લહબની પત્ની હતી જેમકે બીજી રિવાયતોમાં છે અને વહીમાં મોડું થવાની ઘટનાઓ અનેક વખતે બની છે, તે એક તો કુર્આન નાઝિલ થવાની શરૂઆતમાં બન્યું જેને ફતરતે વહી કહેવામાં આવે છે અને તે સૌથી વધારે લાંબો સમયગાળો હતો. વહીનું મોડું થવાની એક ઘટના તે વખતે બની જ્યારે કે મુશ્રિકો અથવા યહૂદીઓએ રસૂલે કરીમ ﷺને રૂહની વાસ્તવિકતા વિશે પ્રશ્ન કર્યો અને આપ ﷺએ પાછળથી જવાબ આપવાનો વાયદો કરી લીધો પરંતુ ઈન્શાઅલ્લાહ ન કહેવાના કારણે અમુક દિવસ સુધી વહીનો ક્રમ બંધ રહ્યો તેના ઉપર મુશ્રિકોએ આ કટાક્ષ કરવાનું શરૂ કર્યું કે મુહમ્મદનો ખુદા તેનાથી નારાજ થઈ ગયો અને તેને છોડી દીધો. એ જ પ્રમાણેની આ ઘટના છે જે સૂરએ દુહાના નાઝિલ થવાનું કારણ

બન્યું, એ જરૂરી નથી કે આ બધી ઘટનાઓ એક જ સમયમાં બની હોય બલકે આગળ પાછળ પણ હોઈ શકે છે.

وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى અત્રે આખિરતને પોતાના પ્રખ્યાત અર્થમાં અને તેના મુકાબલામાં اُولٰى ને દુનિયાના અર્થમાં લેવામાં આવે તો તફસીર આ જ છે કે આ કાફિરો અને મુશ્રિકો તમને જે કટાક્ષ કરી રહ્યા છે તેઓ દુનિયામાં તો જોઈ જ લેશે કે એ સદંતર વ્યર્થ અને ખોટું હતું અમે તેનાથી આગળ આખિરતના ઈનામોનો પણ તમને વાયદો કરીએ છીએ કે તમને દુનિયા કરતાં વધારે ઈનામોથી નવાઝવામાં આવશે અને એ પણ કંઈ અસંભવ નથી કે આ સ્થળે આખિરતને તેના શાબ્દિક અર્થમાં લેવામાં આવે, એટલે કે પછીની પરિસ્થિતિ જેમકે "ઊલા" શબ્દનો શાબ્દિક અર્થ પ્રથમ પરિસ્થિતિનો છે તો આ આયતનો ભાવાર્થ એ થશે કે તમારા ઉપર અલ્લાહ તઆલાના ઈનામો વધારે થતા ચાલ્યા જશે કે દરેક પ્રથમ પરિસ્થિતિથી પછીની પરિસ્થિતિ સારી અને શ્રેષ્ઠ થતી ચાલી જશે, તેમાં જ્ઞાન, અલ્લાહ તઆલાનો પરિચય અને અલ્લાહ તઆલાની નિકટતાના દરજ્જાઓમાં પ્રગતિ પણ સામેલ છે અને દુનિયાની આર્થિક બાબતો તથા માન સન્માન અને હુકૂમતમાં પ્રગતિ પણ.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى એટલે કે તમારો પરવરદિગાર તમને એટલું આપશે કે તમે રાજી થઈ જાઓ, તેમાં અલ્લાહ તઆલાએ એ નિશ્ચિત કરીને નથી બતાવ્યું કે શું આપશે. તેમાં સામાન્યપણા તરફ ઈશારો છે કે તમારી દરેક પ્રિય વસ્તુ તમને એટલી આપશે કે તમે રાજી થઈ જાઓ. આપ ﷺની પ્રિય વસ્તુઓમાં દીને ઈસ્લામની પ્રગતિ, દીને ઈસ્લામનું દુનિયા ઉપર છવાઈ જવું, પછી ઉમ્મતની દરેક જરૂરિયાત અને પોતે તેમના દુશ્મનો ઉપર વર્ચસ્વ સ્થાપિત કરવું, તેમના પ્રદેશમાં અલ્લાહ તઆલાનો કલિમો બુલંદ કરવો અને દીને હક્ક ફેલાવવો બધું સામેલ છે. હદીષમાં છે કે જ્યારે આ આયત નાઝિલ થઈ તો રસૂલે કરીમ ﷺએ ફરમાવ્યું اِذًا لَّا اَرْضٰى وَوَاحِدٌ مِّنْ اُمَّتِىْ فِى النَّارِ એટલે કે જ્યારે વાત આવી જ છે તો હું તે સમય સુધી રાજી થઈશ નહીં જ્યાં સુધી કે મારી ઉમ્મતમાંથી એક વ્યક્તિ પણ જહન્નમમાં રહેશે. (કુર્તુબી) અને હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજહહુની રિવાયત છે કે રસૂલે કરીમ ﷺએ ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ તઆલા મારી

www.maarifulqurangujarati.com

ઉમ્મત વિશે મારી સિફારસ કબૂલ કરશે એટલે સુધી કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવશે رضیت یا محمد એટલે કે યા મુહમ્મદ (ﷺ) ! હવે તમે રાજી છો ? તો હું કહીશ, یا رب رضیت એટલે કે હે મારા પરવરદિગાર ! હું રાજી છું. સહીહ મુસ્લિમમાં હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે એક દિવસે રસૂલે કરીમ ﷺએ આ આયત પઢી જે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) વિશે છે فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ, પછી બીજી આયત પઢી જેમાં હઝરત ઈસા (અલૈ.)નું વર્ણન છે إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ પછી આપ ﷺએ દુઆ માટે બંને હાથ ઉઠાવ્યા અને કાકલૂદી શરૂ કરી અને વારંવાર કહેતા હતા اَللّٰهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي અલ્લાહ તઆલાએ હઝરત જિબ્રઈલ અમીન (અલૈ.)ને મોકલ્યા કે તેમને પૂછો કે તમે કેમ રડો છો (અને એવું પણ કહ્યું કે જો કે અમને બધી ખબર છે) હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) આવ્યા અને પ્રશ્ન કર્યો, આપ ﷺએ કહ્યું કે હું મારી ઉમ્મતની મા'ફી ઇચ્છું છું. અલ્લાહ તઆલાએ હઝરત જિબ્રઈલ અમીન (અલૈ.)ને કહ્યું કે પછી જાઓ અને કહી આપો કે અલ્લાહ તઆલા તમને કહે છે કે અમે તમને તમારી ઉમ્મત વિશે રાજી કરી દઈશું અને તમને દુ:ખી કરીશું નહીં.

કાફિરોના ઉપરોક્ત કટાક્ષના જવાબમાં રસૂલે કરીમ ﷺ ઉપર અલ્લાહના ઈનામોથી દુનિયા અને આખિરતમાં જે લાભાન્વિત થવાનું ટૂંકમાં વર્ણન આવ્યું છે તેમાં થોડી વિગત ત્રણ ખાસ નેઅ્મતોના વર્ણન દ્વારા વર્ણવવામાં આવી.

પ્રથમ اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَاٰوٰى એટલે કે અમે તમને યતીમ પાલવ્યા કે પિતાનો ઈન્તેકાલ જન્મ પહેલાં જ થઈ ચૂક્યો હતો અને તેમણે કોઈ માલમત્તા પણ છોડી ન હતી જેનાથી તમારું પાલન પોષણ થઈ શકે તો અમે તમારું ઠેકાણું બનાવ્યું. એટલે કે તમારા દાદા અબ્દુલ મુત્તલીબ અને ત્યાર પછી કાકા અબૂ તાલિબના દિલોમાં એવી મુહબ્બત નાંખી દીધી કે પેટની અવલાદ કરતાં વધારે તમારી કેળવણીના પ્રયત્નો કરતા હતા.

બીજી નેઅ્મત وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى છે, તેમાં શબ્દ ضَالّ નો અર્થ ગુમરાહ થવાનો અથવા માર્ગ ભટકવાનો થાય છે તથા અજાણ અને નાવાકેફ રહેવાનો પણ થાય છે, અત્રે બીજો જ અર્થ ભાવાર્થ સ્વરૂપે હોઈ શકે છે. એટલે કે

નુબુવ્વત પહેલાં તમે અલ્લાહની શરીઅતના હુકમો અને તેના જ્ઞાનથી અજાણ હતા, તમને નુબુવ્વતના હોદ્દા ઉપર બેસાડીને તમારું માર્ગદર્શન કર્યું.

ત્રીજી નેઅ્મત وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى તેમાં શબ્દ عَآئِل એ عَيْلَةٌ થી બને છે જેનો અર્થ ફકીર અને મોહતાજ થવાનો છે. આયતનો અર્થ એ થયો કે તમને અલ્લાહ તઆલાએ ગરીબ અને વંચિત જોયા તો તમને અમીર અને માલદાર કરી દીધા જેની શરૂઆત હઝરત ખદીજા કુબરા (રદિ.)ના માલમાં ભાગીદારી સ્વરૂપે વેપાર કરવાથી થઈ, પછી તે પોતે તમારા નિકાહમાં આવીને ઉમ્મુલ મુઅ્મિનીન બન્યા તો તેમનો બધો જ માલ તમારી સેવા માટે થઈ ગયો.

આ ત્રણે નેઅ્મતોનું વર્ણન કર્યા પછી આપ ﷺને ત્રણ વસ્તુઓનો હુકમ આપવામાં આવ્યો. પ્રથમ فَاَمَّا الْيَتِيْمَ فَلَا تَقْهَرْ તેમાં શબ્દ قَهَرَ (કહર)નો અર્થ વર્ચસ્વ અને બળજબરીએ થોપાઈ જવું છે. ભાવાર્થ એ છે કે તમે કોઈ યતીમને કમજોર અને લાવારીસ સમજીને તેના હકો ઉપર એ રીતે ન ચઢી બેસો કે તેનો હક બરબાદ થઈ જાય, તેથી રસૂલે કરીમ ﷺને યતીમ સાથે લાગણીપૂર્વકના વ્યવહારની તાકીદ કરવામાં આવી. તેમની સાથે તેમનું દિલ તૂટે તેવું વર્તવાની મનાઈ કરવામાં આવી. ઈરશાદ છે કે મુસલમાનોના ઘરોમાં શ્રેષ્ઠ ઘર તે છે જેમાં કોઈ યતીમ હોય અને જેની સાથે અહેસાન અને મહોબ્બતનો વ્યવહાર કરવામાં આવતો હોય અને સૌથી ખરાબ તે ઘર છે જેમાં કોઈ યતીમ હોય અને તેની સાથે ખરાબ વ્યવહાર કરવામાં આવતો હોય.

(રવાહુ બુખારી, ઈબ્ને માજહ, બગવી, મઝહરી)

બીજો હુકમ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ છે તેમાં શબ્દ تَنْهَرْ (તન્હર) એ نَهَرَ (નહર)થી બને છે જેનો અર્થ તિરસ્કૃત કરવાનો અને કોઈના ઉપર ચિડાઈ જવાનો થાય છે તથા સાઈલનો અર્થ સવાલ કરનારો છે, તેમાં તે પણ સામેલ છે જે કોઈ માલનો સવાલ કરે અને તે પણ સામેલ છે જે જ્ઞાનપૂર્ણ સંશોધન માટે સવાલ કરે, બંને ઉપર ચિડાવાથી અને તેમને ખખડાવી નાંખવાની રસૂલે કરીમ ﷺએ મનાઈ કરી છે. ઉત્તમ એ છે કે સવાલ કરનારને કંઈક આપીને રવાના કરો અને જો નથી આપી શકતા તો વિનમ્રતાથી કારણ બતાવી દો. એ જ પ્રમાણે કોઈ ઈલ્મી મસ્અલાનો સવાલ કરનાર સાથે પણ જવાબમાં કઠોર અને કડક ભાષામાં વાત

કરવાની મનાઈ છે તેને વિનમ્રતા અને લાગણીથી જવાબ આપવો જોઈએ એ સિવાય કે તે સવાલ કરનાર જ્યારે કોઈ રીતે માને જ નહીં તો આવશ્યકતા પ્રમાણે ખખડાવી નાંખવું જાઈઝ છે.

ત્રીજો હુકમ وَاَمَّا بِنِعْمَتِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ છે જેમાં حَدِّثْ નો અર્થ વાત કરવાનો છે. ભાવાર્થ એ છે કે તમે અલ્લાહ તઆલાની નેઅ્મતોનું લોકો સામે વર્ણન કર્યા કરો કે આ પણ શુક્રગુઝારીની એક રીત છે એટલે સુધી કે માનવી જે કંઈ બીજા માનવી ઉપર અહેસાન કરે તેનો પણ શુક્ર અદા કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. હદીષમાં છે કે જે લોકોના અહેસાન ઉપર તેમનો આભાર માનતો નથી તે અલ્લાહ તઆલાનો પણ આભાર માનશે નહીં.

(રવાહુ અહમદ, મઝહરી)

એક હદીષમાં છે કે જે વ્યક્તિ તમારા ઉપર કોઈ અહેસાન કરે તો તમારે પણ તેને અહેસાનનો બદલો આપવો જોઈએ અને જો માલી બદલો આપવાની શક્તિ નથી તો એટલું કરો કે લોકો સામે તેના વખાણ કરો કારણ કે જેણે લોકોના સમૂહમાં તેમના વખાણ અને પ્રસંશા કરી તો તેણે શુક્રગુઝારીનો હક અદા કરી દીધો.

(રવાહુ બગવી જાબિર રદિ. દ્વારા, મઝહરી)

મસ્અલો :

દરેક નેઅ્મતનો આભાર માનવો વાજિબ છે, આર્થિક નેઅ્મતનો ભાવાર્થ એ છે કે તે માલમાંથી અમુક અલ્લાહ તઆલા માટે નિય્યતની નિખાલસતા સાથે ખર્ચ કરે અને શરીરની નેઅ્મતનો શુક્રિયા એ છે કે શારીરિક શક્તિને અલ્લાહ તઆલાના ફરજો અદા કરવામાં ખર્ચ કરે અને જ્ઞાન અને મઆરિફતનો આભાર એ છે કે બીજાઓને તેનું શિક્ષણ આપે.

(મઝહરી)

મસ્અલો :

સૂરએ દુહાથી અંતિમ કુર્આન સુધી દરેક સૂરત સાથે તકબીર કહેવી સુન્નત છે અને આ તકબીરના શબ્દો શૈખ સાલેહ મિસ્રી (રહ.)એ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ બતાવ્યા છે.

(મઝહરી)

મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતી
www.maarifulqurangujarati.com

ઈબ્ને કષીર (રહ.)એ દરેક સૂરતના અંતે અને બગવીએ દરેક સૂરતની શરૂઆતમાં એક વખતે તકબીર કહેવાનું સુન્નત કહ્યું છે. (મઝહરી) બંનેમાંથી જે પણ સ્વરૂપ અપનાવે અદા થઈ જશે. વલ્લાહુ અઅ્લમુ.

ખુલાસો :

સૂરએ દુહાથી અંતિમ કુર્આન સુધી મોટા ભાગની સૂરતોમાં રસૂલે કરીમ ﷺ ઉપર અલ્લાહ તઆલાના ખાસ ઈનામો અને આપ ﷺની વિશિષ્ટ શ્રેષ્ઠતાનું વર્ણન છે અને અમુક સૂરતોમાં કયામત અને તેની પરિસ્થિતિઓનું. કુર્આને હકીમની શરૂઆત પોતે કુર્આનની શ્રેષ્ઠતા અને શંકા ન કરી શકાય એવી બાબતથી કરવામાં આવ્યું અને કુર્આનનું સમાપન તે હસ્તીની મહાનતા અને શા'ન ઉપર કરવામાં આવ્યું જેના ઉપર કુર્આન નાઝિલ થયું.

تَمَّتْ سُوْرَةُ الضُّحٰی ۲۸ شَعْبَانْ ۱۳۹۱ھ

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સૂરએ દુહા પૂર્ણ થઈ.

□□□□□□□□□□

તારીખ : ૧૫ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૫ મુતાબિક ૨૫ રબિઊલ આખિર ૧૪૩૬ હિજરી

ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી

www.maarifulqurangujarati.com